

ČESKOSLOVENSKÝ PŘEHLED

Březen 1958

Ročník V.

3

Z OBSAHU

- 'Nová heydrichláda?'
- Z činnosti režimní justice
- Úvahy a komentáře
- Československý humor
- Národnostní menšiny
v Československu

FREE EUROPE COMMITTEE, INC.
TWO PARK AVENUE • NEW YORK 16, N. Y.

ČESKOSLOVENSKÝ PŘEHLED

ROČNÍK V.

Březen 1958

č. 3

ČESKOSLOVENSKÝ PŘEHLED

vychází měsíčně. — Rediguje a vydává Free Europe Press, Free Europe Committee, Inc., Two Park Avenue — New York 16, N. Y. Na tuto adresu také řiďte veškerou korespondenci

Přetisk dovolen, avšak pouze s udáním pramene: "Československý Přehled, datum".

Príspevky se nehonorují, nevyžádané rukopisy se nevracejí.

Roční příspěvek:

USA	\$	3.00
Kanada	\$	3.00
Velká Britanie	Lst	1, 2, 0
Francie	Ffrs	1000.00
Belgie	Bfrs	150.00
Norsko	Nkr	22.00
Švýcarsko	Švfrs	13.00
Německo	DM	12.00
Australie	L. A.	1, 6, 0
Argentina	Pes.	42.50
Mexico	Pes.	26.00

Čtenáři ve Spojených státech a v Kanadě necht' zašlou příspěvek šekem nebo money orderem opatřeným zřetelnou poznámkou "Czechoslovak Review" na adresu Free Europe Press, Two Park Avenue, New York 16, N. Y. — V ostatních případech, jsou-li pochyby o způsobu placení příspěvků, redakce Přehledu ráda poradí jak postupovat.

O B S A H

"Nová heydrichiáda?" 1

Z činnosti režimní justice 3

Úvahy a komentáře:

Koexistence v praxi 10

Před 2000 lety a dnes -

Ferdinand Peroutka 12

"Od marxismu k Englišovi?"

—pb— 15

Libo cestovat? 17

Československý humor -

J. Hradecký - P. Berka 20

Národnostní menšiny v Československu - *Pavel Korbel* 27

Slovo má režim 32

Uzávěrka tohoto čísla

7. dubna 1958

Nová "heydrichiáda?"

Lze litovat, že Moskva loni v listopadu nezrušila úřad prezidenta Republiky československé. V dobách svobody to byl úřad, k němuž se vzhlíželo s úctou. Tím smutnější je skutečnost, že nynější prezident, kterého Moskva dosadila do funkce hlavy státu i strany, si u československého lidu vysloužil přezdívku "Heydrich".

Zprávu o tom přinesl americký krajan, který se nedávno vrátil z návštěvy Československa. Takto hovořil o tom, co se dověděl mezi lidmi: Zavírá se jako v roce 1948 po puči. Policie se vrátila ke starým praktikám neurvalosti a násilí. Pase po lidech, jejichž jediné provinění je, že byli kdysi obchodníky, živnostníky, továrníky, zkrátka podnikateli. Občané jsou šikanováni, cenzura přituhuje. Zase se běžně pořádají policejní výstavy, které mají znázornit obnovený teror proti "nepřátelům lidu". Občané vidí hlavního strůjce tohoto vývoje v Novotném, kterému se proto říká "Heydrich", neboť si počíná jako cizí mocí dosazený "protektor".

Tak to tedy vypadá s popularitou komunistického režimu v republice právě v době, kdy se její komunistická vláda uchází o to, aby se mohla zúčastnit mezinárodních jednání na nejvyšší

úrovni, a kdy její ministr zahraničních věcí se chlubi, že "dnešní, socialismus budující Československo hraje stále vážnější úlohu v mezinárodních vztazích". Stoupla-li snad Novotnému spojená sláva presidentského a prvního stranického úřadu do hlavy, má smutné zadostiučinění, že ho československý lid postavil na jednu úroveň s nejhorším z cizích místodržitelů, kteří v historii zemi vládli.

Co se vlastně v Československu děje? Nelze to ovšem ze zahraničí říci s takovou určitostí, jak to prožívají občané v republice. Avšak zpravodajství režimního tisku a rozhlasu jasně ukazuje, že od loňského listopadu "přituhuje". Jen zlomek režimního tisku na příklad zachycuje, že v prosinci bylo odsouzeno 136 občanů, v lednu 113, v únoru 91. A v březnu, zdá se, počet obětí režimní "justice" překoná dosaženní měsíční rekord. Opět jsou vynášeny rozsudky smrti.

Naprosto bezohledně se nakládá s občany také v jejich zaměstnání: "umisťování" pracovních sil, jejich přeřazování "do výroby" a propouštění připomíná neblahá léta první pětiletky za korejské války. Na Slovensku je v proudě tažení proti "nepřátelům lidu" pod

rouškou boje proti "separatistickým, buržoasně-nacionalistickým živilům. Režim vytváří psychosu strachu, jeho propaganda útočí na "kapitalistické elementy", které přes jejich bezmocnost viní ze sabotáže hospodářského "růstu". Na kulturním úseku se od doby zvolení nového presidenta konala již celá serie zasedání a porad režimních orgánů a organizací, jejichž účelem mělo být potření jakékoliv známky kulturně-ideového uvolnění a navlečení orthodoxní svěrací kazajky "socialistického realismu".

V dnešní době, kdy se navenek československý režim pokouší o propagaci "mírového soužití" se západním světem, není vlastně jasno, co tento návrat k stalinismu má znamenat. Abychom použili příměru: je těžko vidět důvod k tomu, aby si Antonín Novotný musil vysloužit přezdívkou "Heydrich", když se Zápotockému pořád ještě říkalo "Tondo". Ať už dnešní "heydrichiáda" je jen výsledkem toho, že Novotný se snaží prokázat platnost českého úsloví "nové koště dobře metě", nebo ať je projevem strachu režimu z možného odporu lidu, soudruh prezident by si měl uvědomit, že jeho počínání může mít právě opačný účinek, a že on dělá vše, co může, aby

proti sobě zatvrdil lid — onen lid, jehož význam a latentní moc komunisté dovedou dobře oceňovat. A také, že na sebe přivolává nezvyklou pozornost zahraniční veřejnosti.

Pamatujeme si dobře na to, jak za války protektorátní noviny denně oznamovaly rozsudky nad českými vlastenci. Byly v černém rámečku. Dnešní režimní noviny nemají sice černý rámeček, ale jejich denní svědectví je ještě smutnější, protože rozsudky nyní vydávají a provádějí čeští a slovenští lidé. Toho si má v první řadě být vědoma československá veřejnost ve svobodném světě. Necht' si vývoje dobře všimá a necht' vhodným způsobem informuje mezinárodní svět o tom, co se dnes v Československu děje, zejména takové lidi, kteří jsou s to šířit tyto informace slovem i tiskem. Každému občanu, těšícímu se svobodě, musí být jasno, že československá vláda, která provádí masový teror v zemi, o níž prohlašuje, že její lid je semknut v jednom šiku kolem ní, podvádí a není reprezentantem národa. To je třeba znovu a znovu připomínat právě teď, kdy si soudruh Novoitný dělá naději, že zasedne k jednomu konferenčnímu stolu se svobodně volenými zástupci západních demokracií.

SICHERHEITSDIENST

"V těchto dnech ustavují národní výbory ve všech obcích a městech komise místní bezpečnosti . . . Náš redaktor požádal náčelníka hlavní zprávy Veřejné bezpečnosti Jana Janulíka o odpověď na několik otázek k tomuto novému opatření.

Jaké jsou hlavní cíle nové úpravy v oboru místní bezpečnosti?

Zvýšit co nejvíce účast pracujících na řešení bezpečnostních otázek, aby se občane sami přímo podíleli na zajišťování bezpečnosti, zvýšit odpovědnost a pravomoc národních výborů jako orgánů státní moci i na úseku bezpečnosti, posílit spojení lidu s bezpečnostními orgány."

Pražský rozhlas 28. března 1958

Z ČINNOSTI REŽIMNÍ JUSTICE

Listopad 1957

22. Frenštát, kraj Ostrava. — Rolník Alois Bužek a důchodce Kliment Lhot'an byli odsouzeni na 1 rok resp. 10 měsíců za "psaní výhružných dopisů"; Josef Herot pro neplnění dodávek na 2 měsíce.

Olomouc. — Zpráva o procesu s 31 člennou skupinou "překupníků pašovaného zboží"; 11 z nich bylo odsouzeno k trestům od 8 měsíců do 8 let. Hlavním obžalovaným byl Evžen Hutka, "syn bývalého továrníka, třídní nepřítel, který prý prohlašoval, že "brzy nastane zvrát našeho zřízení". Celková výše trestů: 25 let a 5 měsíců.

23. Vítkov, kraj Ostrava. — Jarmila Klezlová a 3 další osoby byly odsouzeny na celkem 8 let a 2 měsíce.

Žilina. — Tři "chuligáni" byli odsouzeni celkem k 19 letům vězení.

Prievidza, kraj Nitra. — Pro "výtržnosti a urážky Veřejné bezpečnosti" byli 20 letý A. Zábojník a 24 letý František Kléri odsouzeni na 1 rok resp. 5 měsíců.

Levice, kraj Nitra. — "Chuligáni" Ladislav Pantič a Koluman Bukal byli odsouzeni na 18 resp. 15 měsíců.

24. Krnov, kraj Ostrava. — František Neuwerth, vedoucí skladu ovoce a zeleniny byl pro "machinace" odsouzen na 4 roky. Jeho dva společníci k trestům, jejichž výše nebyla uvedena.

27. Praha. — Motocyklisti-závodníci Hugo Rosák a Kysilka byli za "devisové machinace, pašování" odsouzeni na 16 resp. 14 měsíců, podmíněně na 5 resp. 4 roky. Závodník Havelka je vyšetřován.

Ostrava. — "Výtržníci" V. Valla a 3 další, "kteří zranili člena Veřejné bezpečnosti" byli odsouzeni na celkem 9 a půl roku.

Praha. — Oznámeno zatčení "skupiny agentů americké špionáže".

28. Praha. — Mzdový účetní n. p. Vratislav Malec byl obviněn z "machinací" a odsouzen na 10 let.
29. Hradec Králové. — Jaroslav Černoorský se dopustil "trestného činu násilí na veřejném činiteli" a byl odsouzen na 18 měsíců.

Jihlava. — Jaroslav Karpíšek byl odsouzen k 5 letům vězení; m. j. vyhrožoval násilím členu Veřejné bezpečnosti. Jihlava. — Uveřejněn článek o "protistátní činnosti" katolického básníka, faráře Jana Dokulila z Uhřínova.

Olomouc. — Karel Lédr a dvě další osoby byly odsouzeny za "rozkrádání textilu" celkem na 12 let.

30. Prešov. — Ján Havrila a Juraj Šimko obviněni z "rozkrádání"; odsouzeni k 5 rokům žaláře.

Opava, kraj Ostrava. — Antonín Žurek, který "rozkrádal" cement, a 5 "překupníků" byli odsouzeni k trestům od 8 měsíců do 5 let.

Žilina. — Josef Juraček a jeho dva společníci byli za "rozkrádání" odsouzeni na celkem 8 let.

Prosinec 1957

1. Vítkov, kraj Ostrava. — Zpráva o procesu se skupinou "rozkradačů"; Alois Kantor byl odsouzen na 10 let, Jan Ochvat na 5 let. Jména jejich společníků nebyla uvedena. Nitra. — "Spekulanti se stavebním materiálem" Anton Jurák a dva jeho společníci byli odsouzeni na celkem 4 a půl roku.

3. Olomouc. — "Defraudant" Zdeněk Jarolím byl odsouzen na 5 let.

3. Kyjov, kraj Gottwaldov. — Uveřejněny rozsudky nad 13 ze 60 členné skupiny "rozkradačů" z prodejen; Miroslav Vrána a 12 dalších bylo odsouzeno k trestům na svobodě od 3 a půl do 11 let.

4. Nové Zámky, kraj Nitra. — Alexander Balaško a jeho dva společníci byli za "rozkrádání" odsouzeni na celkem 10 let.

Nitra. — Ľudovít Kostolani byl za "rozkrádání" odsouzen na 5 let.

5. Liberec. — Josef Mika a jeho dva druhové byli za "výtržnosti" odsouzeni na 4 roky a 10 měsíců.

6. Hradec Králové. — Jiří Vilímovský "rušil výkon pravomoci veřejného činitele" a byl odsouzen na dva roky.

7. Žilina. — Jozef Vanca byl odsouzen na 5 let, Jozef Talík na 3 roky; "rozkrádali" národní majetek.

Želiezovce, kraj Nitra. — Jozef Maňuch a Karol Kohl byli za "rozkrádání" odsouzeni na celkem 8 a půl roku.

Brno. — "Bývalý salesián" Jiří Kamenický byl za "rozkrádání" odsouzen na 7 let.

11. Poděbrady, kraj Praha. — Pro "krádeže látek" byl Karel Velinský odsouzen na dva roky.
Liberec. — Josef Handlovič a 9 dalších bývalých zaměstnanců Velkoobchodu oděvním zbožím bylo za "rozkrádání" odsouzeno k trestům od 3 do 14 let. Celková výměra: 88 let.
Gottwaldov. — "Rozkradač" J. Mazák byl odsouzen k 7 rokům vězení.
13. Náchod, kraj Hradec Králové. — Josef Forman a jeho dva pomocníci byli za rozkrádání odsouzeni na celkem 10 a půl roku.
Olomouc. — Přemysl Očenášek odsouzen za "rozkrádání" na 8 let.
17. Čadca, kraj Žilina. — "Šmeliny s auty" se dopustili Ludovít Verguliak a Vincencia Bad'urová; byli odsouzeni k 18 resp. 6 měsícům vězení.
20. Jablonec n. Nisou, kraj Liberec. — Miroslav Lončák a Jindřich Pěnka byli odsouzeni každý na 7 let za "rozkrádání".
Holice, kraj Pardubice. — Karel Richter z Okresního průmyslového kombinátu dostal za "rozkrádání" 7 let.
21. Ostrava. — Štefan a Milan Plevkovi z dolu Hlubina v Ostravě, "výtržníci", byli odsouzeni celkem na 4 roky a 9 měsíců.
24. Bratislava. — Uveřejněna zpráva o procesu s 10 člennou skupinou "rozkradačů národního majetku", vedenou Josefem Trnovcem. Vyměřeny tresty od 4 do 8 let, celkem 53 roky.
27. Pardubice. — "Rozkradači" z n. p. Pozemní stavby Jiří Daněk a Václav Štěpánek byli odsouzeni celkem na 9 let.
28. Gottwaldov. — Oznámeno zatčení pracovníků družstva "Liptál"; budou souzeni pro "rozkrádání".
29. Bratislava. — Footballisté Slovana Bratislava Tegellof, Benedikovič, Beňa a Steiner byli odsouzeni každý k 5 letům vězení. V letech 1955-1956 "spolupracovali s nepřátelskými agenty" při zájezdech do ciziny.
Jihlava. — Leopold Dolejší a dalších 12 "rozkradačů masa" bylo odsouzeno k celkem 30 rokům a 10 měsícům.

Leden 1958

7. Litoměřice, kraj Ústí nad Labem. — "Rozkradači" z n. p. Konstruktiva František Dvořák a 5 dalších osob bylo

- odsouzeno k trestům od 18 měsíců do 6 let, celkem na 19 a půl roku.
8. Bratislava. — Pro zpronevěru" na poštovním úřadě byla odsouzena Růžena Majaská na 6 let.
9. Olomouc. — Rolník František Zbořil byl za "neplnění dodávek" odsouzen k 2 letům vězení.
Olomouc. — František Procházka byl za "zpronevěru" odsouzen na 4 roky.
10. Praha. — J. Štibigr a J. Kuklík byli obviněni, že v červenci 1957 zavinili neštěstí v ČKD Stalingrad v Praze. Soud jim vyměřil 3 a půl resp. 2 roky vězení.
11. Plzeň. — "Rozkradači pneumatik" Jozef Ferenc a 6 dalších osob byli odsouzeni celkem na 19 a půl roku.
14. Toužim, kraj Karlovy Vary. — Josef Jelínek byl za "rozkrádání ve výkupním skladu" odsouzen na 8 let.
Liberec. — Josef Procházka, "bývalý živnostník", zaměstnanec podniku Propag byl za "rozkrádání" odsouzen na 6 let.
Nitra. — Za "protistátní činnost" byl Vladimír Fiala odsouzen na 12 let, Dezider Greguš na 10 let a dalších 30 obžalovaných k trestům od 1 do 7 let.
17. Košice. — Pavol Sinay a 3 další osoby byly odsouzeny za "rozkrádání stavebního materiálu" k trestům od 6 měsíců do 3 a půl roku.
18. Jablonec nad Nisou, kraj Liberec. — "Spekulanti" František Halama a jeho 6 společníků bylo odsouzeno celkem na 9 let a 11 měsíců.
České Budějovice. — Tresty od 6 měsíců až do 3 a půl roku byly vyměřeny "rozkradačům" Zdeně Noskové a dvěma dalším osobám.
19. Žilina. — Karel Sládek a E. Smiešková byli za "rozkrádání" odsouzeni k 6 a půl resp. 1 roku vězení.
Ostrava. — Jan Botur a 5 dalších "rozkradačů" z elektráren bylo odsouzeno celkem na 28 let a 9 měsíců.
21. Třešť, kraj Jihlava. — Rudolf Jelínek a dvě další osoby byly souzeny pro "rozkrádání" národního majetku. Celková výměra trestu: 8 a půl roku.
Vodňany, Kraj České Budějovice. — "Machinací s masem" se dopustili Jan Čabelka a 5 jeho společníků. Celková výše trestů: 7 let.
23. Šumperk, kraj Olomouc. — Bohumil Nekovařík byl za "krácení daní" odsouzen na 18 měsíců.

23. Šternberk, kraj Olomouc. — Josef Seclář byl za “zpronevěru” odsouzen na 6 let.
24. Trutnov, kraj Hradec Králové. — Břetislav Mertlík byl za “prodej pašovaných věcí” odsouzen na 5 let.
25. Olomouc. — “Bývalý velkozámečnick” Ant. Nesvatba byl za “krácení daní” odsouzen na 5 let.
 Ústí nad Labem. — František Polák, vedoucí brašnářského družstva, byl za “rozkrádání” odsouzen na 5 let.
 Česká Lípa, kraj Liberec. — Jan Bozděch byl obviněn z “černého obchodu se stavebním materiálem” a odsouzen na 3 roky.
26. Žilina. — Jozef Mat'ko dostal za “výtržnosti” 1 a půl roku.
28. Trutnov, kraj Hradec Králové. — Theodor Polz si “dopisoval s vysílačem Rias” Berlin; byl odsouzen na 3 roky.
 Praha. — Oznámeno zatčení Františka Vrátného, “britského špiona”.
 Karlovy Vary. — “Živnostník” František Růžička byl za “zkrácení daně a rozkrádání” odsouzen na 10 let.
 Olomouc. — 7 členná skupina zaměstnanců Lesního závodu Šternberk — Bohuš Veselý a další — byli pro “krádeže” odsouzeni k trestům od 7 měsíců do 4 a půl roku; celková výměra: 16 let, 3 měsíce.
29. Ostrava. — “Hlavní vinník rozkrádání na dole Bezruč” v Ostravě, účetní Drozd, byl vzat do vazby.
30. Ústí n. Labem. — František Vítek odsouzen za “rozkrádání” na 15 let.
 Dubnica, kraj Žilina. — Rudolf Kellner a 4 další osoby ze Závodu K. J. Vorošilova byli zatčeni; měli “pomocí Svobodné Evropy” spojení “se západoněmeckou špionáží”.
31. Pardubice. — Zpráva o procesu s Antonínem Zábranským a 7 dalšími, většinou “pravicovými sociálními demokraty”. Čekali na převrat.” Zábranský odsouzen na 13 let, ostatní na jeden až 6 let. “Další spolupracovníci jsou vyšetřováni.”

Únor 1958

2. Žilina. — Ladislav Užak byl za “poškození socialistického majetku” odsouzen na 2 a půl roku.
 Chomutov, kraj Ústí nad Labem. — Členové hokejového mužstva Baník Chomutov Josef Musil, Karel Knotek a Ladislav Kolář byli za “pašování” odsouzeni k trestům od 12 měsíců do 3 let.

4. Praha. — Zpráva o procesu s 32 “parasity” v čele s Vladimírem Černovským. Uvedena celková výše trestů šesti z obžalovaných: 61 let.
- Olomouc. — Jan Vizina byl odsouzen na 12 let: 1949-1950 rozšiřoval protistátní letáky, před trestem utekl do Rakouska, kde “spolupracoval s americkou a francouzskou špionáží”.
5. Bratislava. — Uveřejněn článek o Michalu Bodnárovi, který se vrátil do ČSR na amnestii. Je spolu s Eugenem Miko a Michalem Hospodou souzen za protistátní činnost. Plasy, kraj Plzeň. — Antonín Král a Otta Marek byli za “rozkrádání” stavebního materiálu odsouzeni celkem na 3 roky a 7 měsíců.
- Brno. — Rudolf Kraus a 5 dalších osob bylo za “rozkrádání” odsouzeno k trestům od 1 do 3 let.
6. Praha. — Hlášeno zatčení členů “zrádcovské špionážní skupiny”; uvedeni Štěpán Palounek z ministerstva těžkého strojírenství a Jiří Kaigr z jinonického “Motorletu” — “a další”.
11. Olomouc. — Hlášeno zatčení skupiny “funkcionářů bývalých fašistických organizací, důstojníků a jiných nepřátelských živlů” kteří prý ve spolupráci s generálem Prchalou “připravovali vojenskou okupaci Olomouce”. Jmenovitě uveden na př. bývalý důstojník Hugo Šváb.
18. Praha. — Kamil Heide, bývalý úředník min. hutního průmyslu a rudných dolů byl odsouzen k smrti, západoněmecký občan Oswald Kawalla k 25 letům vězení; “agenti americké rozvědky”.
- Praha. — Josef Vojtíšek z ČKD Stalingrad byl odsouzen na 12 let, jeho 3 pomahači k trestům od 1 do 2 let — pro “rozkrádání”.
- Nitra. — “Rozkradači” národního majetku Eugen Jelínek a 4 další byli odsouzeni k trestům od 1 do 10 let, celkem na 28 let.
19. Plzeň. — Hlášeno “odhalení skupiny typických rozvratiků”, jejímž členem byl na př. František Naxera, býv. šéfredaktor listu národně socialistické strany v Plzni.
- Ostrava. — “Špion” E. Řehula byl odsouzen na 9 let.
- Praha. — Osm zaměstnanců obvodního stavebního závodu v Praze VI. bylo za “rozkrádání” odsouzeno k trestům od 3 měsíců do 3 let. Jména nebyla uvedena.
20. Praha. — Oznámeno zatčení Josefa Hofmana, který “udr-

žoval špionážní spojení s americkým vysilačem Svobodná Evropa”.

22. Nitra. — Štefan Kvanta a 7 dalších členů “protistátní skupiny”, která prý “terorisovala veřejné funkcionáře a způsobila škody na státním majetku” a to zejména v době maďarského povstání — byli odsouzeni k trestům od 2 do 20 let.
26. Praha. — Uveřejněna zpráva o procesu se “spekulanty” s automobily, kterou vedl syn “bývalého ředitele smíchovské Škodovky” Roman Novotný. Vyměřeny tresty od 15 měsíců do 4 a půl let.
28. Praha. — “Bývalý továrník” Antonín Makala byl odsouzen za “řadu trestných činů” k 8 letům odnětí svobody. “S ním byla souzena řada vedoucích Pramene a obchodních domů, kteří mu pomáhali. “Žaloba citovala “pomluvy o republice”, obsažené v Makalových dopisech dceři, žijící v Alžíru.

Tento výčet je velmi neúplný. Redakce zná jména mnoha dalších odsouzených, jejichž zatčení a soud nebyly nikdy oznámeny.

KRAJANÉ A “ŠPIONÁŽ”

“V minulých dnech byl orgány ministerstva vnitra v Ústí n. L. vzat do vazby Josef Moravec, úředník Investiční banky — krajské pobočky v Teplicích.

J. Moravec prováděl na našem území špionážní činnost ve prospěch americké výzvědné centrály. Agenti této centrály ho získali pro špionáž prostřednictvím jeho příbuzných na Západě, ke kterým přijel na návštěvu. Moravec jim ochotně přislíbil spolupráci s tím, že zprávy špionážního charakteru bude předávat svým příbuzným při jejich návštěvách v ČSR.

Orgány ministerstva vnitra J. Moravce zatkly právě v okamžiku, kdy chtěl svým příbuzným, kteří přijeli do ČSR, předat špionážní zprávy.

Jak bylo zjištěno, Moravec se všemožně snažil, aby přání americké rozvědky u nás plnil. Nezapomínal je zásobit i resolucemi, které pro ně vyráběl. Jednu z nich prostřednictvím agentů americké rozvědky zaslal prezidentu USA Eisenhowerovi. Hanobil v ní naše státní zřízení a různými způsoby vyjadřoval svůj nesouhlas s poměry u nás.

Zatčením Moravce bylo zabráněno, že se americkým agentům nedostaly do rukou připravované zprávy o našich nejdůležitějších závodech v Ústeckém kraji. V souvislosti se zatčením Moravce byly vzaty do vazby některé další osoby.”

Rudé právo 19. března 1958

ÚVAHY A KOMENTÁŘE

KOEXISTENCE V PRAXI

Mezi vymoženosti "mírového soužití" patří i interview, který sovětský velvyslanec ve Washingtoně poskytne americkému novináři. Pan Menšikov přijel do Spojených států s celým arsenálem laskavých úsměvů a ještě laskavějších bezvýznamných řečí. I u soudných lidí tato taktika měla jakýsi ohlas do té doby, než se novinář Mike Wallace rozhodl, že bude "koexistovat", a že požádá pana Menšikova o "mírový rozhovor". Přetiskujeme mezinárodně-politickou část tohoto interview, uveřejněného v New York Post dne 12. a 13. března tohoto roku.

Reprinted by permission of New York Post.
Copyright 1958 New York Post Corporation

W: "Pane velvyslanče, lidé se dohadují, proč nám Rusko poslalo vyslance, který se usmívá, je vřelý a přátelský. Zavládá přitom značná skepse o motivech Sovětského svazu pro takovou změnu v politice."

M: "Nemyslím, že jsem byl vybrán pro svůj charakter. Vybrala mě sovětská vláda. Nepředstavuje to žádnou změnu v politice."

W: "Ale po léta bylo přece nemyslitelné, že by novinář dostal soukromý interview s ruským velvyslancem. Není

v tom, co nyní děláte, nepřímá kritika dřívějších ruských velvyslanců?"

M: "Nechci je kritisovat. Vcelku to byli dobří lidé."

W: "Pane velvyslanče, cituje se váš výrok: "Mezi našimi dvěma zeměmi není neřešitelných rozporů." Ale pan Chruščev pravil: "Kapitalismus musí zajít a být nahrazen komunismem." Neprotiřečí si tyto dva výroky?"

M: "Oh, mohl bych vám citovat z Bulganina. On řekl, že nejsou žádné takové problémy, které by naše země

nemohly mezi sebou vyřešit. Je-li na obou stranách dobrá vůle k dohodě, nejlepší cesta je sejít se a najít patřičné řešení."

W: "Ale jak můžeme najít patřičné řešení nebo se dohodnout, když pan Chruščev říká "at' se vám to líbí nebo ne, historie je na naší straně; my vás pohřbíme" . . ."

M: "Nevím o výroku "my vás pohřbíme". Obávám se, že to bylo nedorozumění. Je to všechno zaviněno růzností ideologií. Cítát ve skutečnosti znamená, že historicky my věříme, že nakonec bude nastolena komunistická společnost."

W: "Vy věříte, že kapitalismus zmizí s tváře světa?"

M: "Věřím v politiku strany."

W: "Ale já jsem se vás ptal, jestli věříte, že kapitalismus zmizí s tváře světa."

M: "Není žádného rozdílu mezi mou ideologií a ideologií komunistické strany. Věříme, že někde v dálné budoucnosti je komunistická společnost."

W: "To tedy zapřísáhle usilujete zničit to, co my představujeme?"

M: "Tak to vůbec není správně položeno. V lidské společnosti je mnoho názorů. I v rodině někteří věří v to -- druzí v něco jiného. Ale to neznamená, že se chtějí vzájemně zničit."

W: "No, my sotva patříme k jedné rodině. Nemají vaši vůdcové v úmyslu nás zničit?"

M: "Všechny vaše otázky jsou toho druhu, že nemohou přispět k dobrým vztahům mezi našimi zeměmi, kdežto

já chci raději pěstovat vzájemné porozumění."

W: "To chtějí taky lidé ve Spojených státech. Nebo si myslíte, že Američané chtějí válku?"

M: "Ne, nemyslím. Myslím, že Američané věří v mír a že Rusové věří v mír a že všichni lidé na světě věří v mír."

W: "Myslíte tedy, že Chruščev pracuje pro mír, když mluví o tom, že "nás pohřbí"? Neříká ve skutečnosti, že "nás vymaže s povrchu zemského"?"

M: "Už zase hovoříte o ideologii. Jestliže míníte, že Rusko hodlá zničit kapitalismus nebo nastolit kdekoli násilím socialismus a komunismus, není to správné. Je to nesmysl. Vůbec není správné vynášet na světlo všechny tyto ideologické rozdíly. Proč bychom se měli ptát takové otázky?"

II

W: "Pane velvyslanče, vaším úkolem tady je v podstatě pracovat pro lepší vztahy mezi našimi zeměmi?"

M: "To je, proč jsem přijel."

W: "Vy jste však prohlásil v National Press Club, že obě naše země o sobě vzájemně prezentují mylný obraz. V kterém směru Amerika falešně představuje Sovětský svaz?"

M: "Nechci nikoho z ničeho obviňovat. Vy máte svůj životní názor. Naši lidé a naši novináři mají názor svůj, Nesprávný pohled na věci spočívá v tom, že lidé píší jisté věci v obou našich zemích. Myslím, že by mělo být více častějších návštěv."

W: "V čem tedy spočívají tyto nesprávné představy? Díváte se na nás jako na národ šilenců, kteří chtějí preventivní válku?"

M: "Ne."

W: "Válečných štváčů?"

M: "Ne."

— — —

W: "Myslíte si, že váš tisk řádně prezentuje úsilí Američanů svému čtenářstvu?"

M: "Domnívám se, že vaše aspirace jsou řádně tlumočeny."

W: "Jak tedy vysvětlíte skutečnost, že pan Chruščev říká, že jsme váleční štváči, že Spojené státy jsou jedním velkým Little Rockem, plným rasové nenávisti?"

M: "Chcete příklad falešné představy? Toto je typický příklad. Chruščev nikdy neřekl, že Američané jsou váleční štváči."

W: "Ale já to tady čtu z přímé citace . . . která říká, že my ve Spojených státech jsme vedeni skupinou válečných štváčů, kteří se snaží vyždímat z národní obrany velké zisky."

M: "Nechci to komentovat. Není mým účelem tady zvyšovat různice mezi našimi zeměmi. Celá vaše otázka je ve skutečnosti založena na rozdílech v ideologii. Vám se může libit kapitalismus. Já mám jinou ideologii. Nicméně můžeme nalézt věci nám společné. Domnívám se, že bychom se měli soustředit na to, abychom naše dva národy sobě přiblížili, abychom vytvořili dobrou vůli a dobré vztahy mezi našimi zeměmi."

W: "To říkáte vy, a vaše vláda říká něco jiného. Pan Chruščev by měl být tak přátelský a rozumný jako vy. Proč se smějete? Chruščev a Bulganin na nás útočí ve dne v noci — a vy se tomu snažíte nasadit příjemnou tvář. To nedává smysl."

M: "Můžete si říkat, co chcete, mne to neurazí. Všechny tyto otázky, jež kladete, se týkají rozdílnosti v ideologii."

W: "Samozřejmě, a o to přece jde."

PŘED 2000 LETY A DNES

Ferdinand Peroutka

Konečně zase, jak má být, spisovatelé stojí snad v čele národa. Ze všech vrstev mají oni nyní v Československu nejvíce poměrné svobody, a je možno říci, že ji užívají a svaží se ji rozšířit. Historie tak zvaného tání, které nastalo po 20. sjezdu všeruské komunistické strany, je známa. Byla to historie krátké oblevy, po které přišel zase mráz. Na pole literárně-umělecké se mráz navrátil v plné síle. Spisovatelé mají nyní poněkud privilegované postavení. Mohou o trochu více vyjádřit své touhy než ostatní občané.

Snad spisovatelé vědí, že to není zcela dar. Vláda nedaruje, co nemusí. Sama povaha věcí, sama podstata jejich povolání postavila spisovatele do této výhodnější políčky. Vláda, která dlouho nechťela věřit v existenci nehmotných škod, přece na konec musila uvěřit, že utrpěla jednu z nich. Systém rozkazování zničil československou literaturu. Knihy stále ještě vycházely, ale literatury v pravém slova smyslu nebylo. Co

je taková "literatura v pravém slova smyslu?" To je, zajisté, na prvním místě literatura, která je ráda čtena a nemusí být vládou vnucována, písemnictví, které národ dobrovolně přijal za své. Za druhé, je to ovšem literatura, ve které tvůrce cítí tvůrčí uspokojení a je si jist, že řekl, co chtěl. Dále, je to literatura, jež se vyvíjí vlastní dialektikou ze svých vlastních potřeb. Literatura, v níž autor odpovídá na otázky života podle svého vlastního citu a poznání, a jejímž prostřednictvím národ vede dialog s osudem. Je to literatura, kterou není pohrdáno, a od níž čtenář očekává, že se mu dostane nějakého pronikavého poznání o skutečnosti. Literatura je to, ve které nepanuje podezření, že spisovatel se přetvařuje a lže. Kde existuje taková literatura, tam je jednou z dialektických sil, tam veřejní činitelé se s ní musejí vyrovnávat, odpovídat na její otázky, čelit její kritice.

Když jsme tyto znaky pravé literatury vypočítali, vypočítali jsme zároveň, čím československé literatura za posledních deset let nebyla. Tu nebylo žádného dialektického čili vzájemného působení mezi literaturou a vládou. Spisovatelé sami neodpovídali na žádné otázky, ani cizí ani vlastní. Vždy za ně odpovídala vláda, a spisovatelé jen překládali její odpovědi do svého stylu, někdy i do veršů. Místo aby cítili tvůrčí uspokojení, sami si byli protivní. A čtenáři, místo aby si této literatury vážili, písemně se vypyтали autorů: "Člověče, máte oči?" Komunistická diktatura byla v našich dějinách první režim bez přirozené literatury.

Roku 46 před Kristem, pod diktaturou Gaia Julia Caesara, římský spisovatel Aulus Vaecina napsal dopis svému příteli Ciceronovi, a takto v něm bědoval: "Ale když se dostanu k jménu Caesa-

rovu, tu se všechny mé údy třesou; co si bude o mně myslet? Jaký může být stav mé mysli při psaní, když si stále říkám: proti tomuto slovu snad nebude nic namítat, ale tohle druhé slovo snad zní podezřele. Což abych je změnil? Ano, ale bojím se, že nějaké jiné slovo může být ještě horší. Dejme tomu, že o někom řeknu dobré slovo — snad tím neurazím Caesara. Ale když ho Caesar nemá rád?" — Českoslovenští spisovatelé jsou schopni si přechíst s hlubokým porozuměním tento dva tisíce let starý dopis. Dokonale je jim známo toto "třesení údů". Literatura byla, jaká musí být, když spisovatel takto si není jist o žádném slovu, zda ho osobně neohrozí.

Diktatura učinila ze spisovatelů a umělců část státní výkonné moci, a učinivši tak, nutila je, aby se bratřili s ostatními jejími částmi. Roku 1953 vláda uspořádala společnou slavnost umělců a policajtů. Sešli se spisovatelé, národní umělci, laureáti státních cen na jedné straně a policajti na straně druhé, a jak jsme tenkrát četli, "přátelský večírek byl ve znamení bratrské družby s nejlepšími příslušníky všech složek národní bezpečnosti". Patrně první to událost tohoto druhu v dějinách literatury — dno propasti, kam spisovatel postrkován státem, může upadnout. Tato "bratrská družba" snad prospěla zatýkání, ale nikterak nepovznesla písemnictví.

Z důvodů, které ona sama nejlépe zná, na konec vláda přece nějak dospěla k poznání, že pád literatury, který způsobila, je třeba pokládat za vážný nedostatek. Můžeme aspoň částečně sledovat její rozumování. Předně, zbohatlík téměř vždy si kupuje knihovnu, i když v ní nečte. Za druhé, vláda, ačkoli ovšem nerepresentuje národní celek, přece má

ctížádost, aby se o ní věřilo, že jej reprezentuje. Ale jak reprezentovat národní život literaturou, za kterou se stydí ti, kdo ji píšou, jako ti, kdo ji čtou? Taková reprezentace je příliš zřejmá nepravda. Po nějakou dobu vláda si pomáhala tím, že si přivlastňovala staré mrtvé autory, kteří se nemohli bránit. Když doma nebylo čím se chlubit, pan vládní spisovatel Jan Drda, kterého vždy je možno citovat, když jde a příklad smělosti, se jednou dokonce chlubil Balzacement a Stendhalem, Michelangelem a Tizianem. Ovšem, není možno stále se dovolávat literatury staré nebo cizí. Zkušební kámen je literatura současná. Když té není, když ta neodpovídá na současně otázky, lidé si zvyknou nehledat duševní středisko doma, a vláda je daleko toho, za čím směřuje: totalitního ovládnutí duševního života občanů. Sama jaksi nutí člověka, aby se díval přes hranice.

I když vláda tedy hlavně ze sobeckých politických pohybností se začíná zajímat vážněji o literaturu, přece spisovatel nabytý významu, a vláda na tomto poli dělá maličké experimenty se svobodou. Jen maličké, jak je v její povaze. A přece, dokud vláda at' už z těch nebo oněch důvodů potřebuje literaturu, spisovatelé nabývají jakési vyjednávací síly a téměř se zdá, že si už nemusejí všechno dít libit. Vládu učinila objev, který učinit dlouho se vzpírala: že ne "My píšeme", nýbrž vždycky nějaké "Já píše", a že pramenem toho písemnictví, které stojí za řeč, nejsou ani konference, ani resoluce, ani ústřední výbor strany, nýbrž vždy jen vlastní duševní život autorův. Ráda nerada, vláda, chutivá literatury, musí tento jeho duševní život poněkud uvolňovat. Činí tak svým zdráhavým způsobem: jednou rukou dává a druhou bere, a vždy je připra-

vena říci, že včerejší dar byl omyl. A přece tato situace postavila nyní spisovatele, s jejich drobtý svobody, do čela národa. Co pro sebe vydobydou, později přide k dobru celku.

Pouta, která byla navlečena spisovateli a umělci, mají své jméno: socialistický realismus. Užití slova realismu v této souvislosti dosud zůstalo naprosto nerosozumitelným. Realismus v umění ode vždy znamenal buď popisovat nebo malovat to, co je. Komunistická estetická theorie užívá slova realismu v nejzvláštnějším, nebyvalém, opačném smyslu a myslí tím popisovat nebo malovat to, co není. Byl tím způsoben zmatek, který ještě nepominul.

Maličím bylo dáno důkladně se srozuměnou, co to znamená socialisticky realismicky malovat, když malují obraz z ruské revoluce: jsou povinni nemalovat Trockého, který při tom byl, ale přimalovat Stalina, který při tom nebyl. Také českoslovenští fotografové už vědí, co je to socialistický realismus ve fotografii: vyretušovat postavu Slánského, kde na ni přijdou. V literatuře socialistický realismus dlouho neznamenal nic jiného než psát oslavné básně na Stalina. V počtivější době před padesáti lety nikoho ani nenapadlo nazývat oslavné básně na císaře Františka Josefa rakousko-uherským realismem. Když Gogol ve svém slavném "Revisoru" postavil na scénu postavu korupčního okresního hejtmána té doby, byl to obyčejný realismus. Kdyby Gogol psal dnes, socialistický realismus by od něho žádal, aby vyličil ne postavu dnešního komunistického funkcionáře, jak ji spolu s ostatními zná, nýbrž postavu komunistického funkcionáře, jaký prý bude za padesát let. Ne dnešní život nýbrž budoucí. Zdá se, že samotnou podstatou socialistického realismu

je chvastounství komunistické vlády, která se honosí budoucností.

V umění všechny směry jsou dovoleny— pod tou podmínkou, že směr je pravdivý v srdci autorově. Byli spisovatelé, kteří cítili ne objektivně, nýbrž stranicky, a přece z toho udělali velké umělecké dílo, poněvadž stranicví v nich bylo živé a vášnivé a dávalo jim energii vidění a citů. Ale nic nesvede spisovatel, kterému stranicnost byla prostě přikázána vládou. Ze socialistické inspirace je možno napsat velkou knihu, opět pod tou podmínkou, že to vyjadřuje skutečné city autorovy. Ale jsou spisovatelé, kterým socialistická inspirace jen vládou přikázána, jako podmínka, pod kterou je jim dovoleno psát. V jejich nejistých rukou pak socialismus, který byl obranou slabých, se mění v obranu vládnoucích, a socialismus, který byl nebáživou kritikou, se mění v pochlebování. Když chcete, můžete opravdu napsat knihu i o dojení krav, zase pod tou podmínkou, že něco při tom cítíte, a že to, o čem píšete, něco pro vás znamená. Umění samo nezakazuje ani nepřikazuje žádné thema. Ale je pro spisovatele jedno pravidlo, které nemůže opustit, jestliže to, co píše, nemá být ne teprve za rok, nýbrž hned makulaturou. Toto pravidlo zní: buď tím, čím jsi. Avšak přišel socialistický realismus a říká spisovatelé: buď něco jiného, než jsi. Tu pak, ať kolikkoliv knih je ještě vydáváno, nastává konec literatury. Svaz spisovatelů pak se podobá protivné společnosti, která by si celá barvila vlasy na jednu barvu.

Povolání spisovatele je zvláštní: je to povolání, ve kterém člověk nemůže zrušit, aniž by sebe zničil. A vláda daleko ještě není hotova se spisovateli a umělci: je v samé podstatě věci, že oni musí

toužit po svobodě výrazu — pokud opravdu ještě jsou spisovateli a umělci. Tu hnutí svobody vždy čeká připraveno. Zatím — vláda snaží se řešit uměleckou otázku všemi možnými způsoby mimo tím jediným, kterým skutečně je možno ji rozřešit: dát umění autonomii.

„OD MARXISMU K ENGLIŠOVI?“

—pb—

Pod hořejším titulkem uveřejnila pražská Tvorba dne 27. února článek, v němž ostře napadá českého národohospodáře dr. Karla Žlábka. Je to článek příznačný pro dnešní situaci: režimní kritikové stojí na půdě klasického marx-leninismu a útočí na ty, kdo v dnešní sterilité režimního komunismu hledají nové cesty a ideje, jichž by se československé hospodářství po selhání marxismu mohlo ještě s úspěchem chytit.

Dr. Karel Žlábek je ekonom, který si patrně položil takovou otázku, když od počátku roku 1957 slyšel od režimních představitelů výroby jako: “hospodářství musí být rentabilní”, “základní jednotkou národního hospodářství je podnik”, výroba musí být pružná”, “musíme uplatňovat zásady hospodárnosti” a tak podobně. Dr. Žlábka, podobně jako mnohé jiné, při tom muselo napadnout, jaký tedy systém pro podnikové hospodaření v socialismu, když se hrouť fosilní marxistický výrobní řád?

Napsal tedy knížku, která se jmenuje “Podnikové hospodářství v základních myšlenkách svého teoretického zdů-

vodnění". Napřed marně sháněl nakladatele. Rozhodl se tedy uveřejnit svou práci v cizině, což se mu podařilo. *Stat'* byla publikována vídeňskou hospodářskou revuí "Die Zeitschrift fuer Nationaleconomie". "Po svém mezinárodním uznání" se pak Dr. Žlábkovi podařilo nalézt v závodní škole práce Radlické mlékárny domácí obět", psala Tvorba, "jež se propůjčila k vydání této buržoasní práce." Věci tedy došly v Československu už tak daleko, že ekonomické statě musejí vydávat mlékárny.

Kuriosita této situace musela být zřejmá i Dr. Žlábkovi, ale jemu, jak se zdá, šlo o uveřejnění stůj co stůj. Z toho, co o jeho díle citovala Tvorba,

je vidět, že autor je si zcela jist správností svých tvrzení. "Podle výslovného prohlášení Žlábkova je základní metodou hospodářských věd teleologie, t. j. ona vědní metoda, kterou za základ své koncepce ekonomické teorie položil profesor Engliš, jeden z nejvýznamnějších exponentů finančního kapitálu v období buržoasní ČSR.

Proto má být i Žlábkova *stat'* mimo jiné pokusem o rehabilitaci "vědeckého" přínosu Englišova. O tom jasně svědčí citát ze Žlábkovy práce: 'Zmínili jsme se již o nauce Englišově jako o vynikajícím průkopnickém výkonu na poli hospodářské teorie vůbec. Englišův tvůrčí výkon na tomto poli zůstává klasickým dilem, jež v budouc-

"Zvlášť důležité je plánovitě zabezpečovat v podnicích zdravý vývoj hospodářsko-technického aparátu co do počtu, struktury a rozmístění. V tomto směru naše národní hospodářství není ještě v pořádku, neboť správní aparát v podnicích se nadměrně rozrostl. Přitom je třeba brát v úvahu, že rozhodující část celkového správního aparátu není v centrálních orgánech, nýbrž právě na podnicích. V odvětví správy a soudnictví (t. j. v aparátu ministerstev a národních výborů) bylo v roce 1956 zaměstnáno 125 tisíc pracovníků. Naproti tomu na příklad jen v samotném průmyslu bylo zaměstnáno 131 tisíc administrativních úředníků a 210 tisíc inženýrsko-technických pracovníků. Poměr mezi počtem dělníků a ostatních kategorií pracovníků v průmyslu se vyvíjel nepříznivě. V roce 1948 připadlo 4-5 dělníků na jednoho pracovníka jiných kategorií. V roce 1956 se tento poměr zhoršil, neboť na jednoho pracovníka těchto kategorií připadají jen 3-4 dělníci. Ve strojírenství připadalo na jednoho pracovníka hospodářsko-technického aparátu (t. j. technického a administrativního aparátu) v roce 1938 v průměru čtyři dělníci a v roce 1956 jen 2,9 dělníka. V některých podnicích se tento poměr rychle zhoršoval. Na příklad v KD Stalingrad připadalo v roce 1948 na jednoho pracovníka 4,3 dělníka ve výrobě a v roce 1955 již jen dva dělníci.

Podobný vývoj je i v řadě jiných podniků."

Tvorba, 13. února 1958

ni nebude moc přezírat žádný seriózní pracovník v kterékoliv vědě v oblasti hospodářské.' Na jiném místě dr. Žlábek dokonce lituje, že Engliš je u nás přezírán, a zastřeně obviňuje současnou marxistickou ekonomickou vědu a její představitele, že tento poměr k Englišovi je 'osobní ješitností diktovaný postoj' . . ."

Co dr. Žlábek ve své knize napsal, je příliš odborné a přesahuje rámec možnosti tohoto časopisu. — Chceme jen uvést, že v pojetí englišovské hospodářské školy samozřejmě nezbyvá pro socialismus mnoho místa. Ne proto, že by snad Engliš barvil své úvahy politicky, nýbrž proto — jak ukázal ve svých "Malých hospodářských soustavách" — že ani komunismus ani socialismus nejsou hospodářské systémy, jež by mohly pracovat na základě svých vlastních principů: odměna "podle zásluhy" a odměna "podle potřeby" nejsou hospodářsky měřitelné funkce. To jsou ostatně skutečnosti, o nichž dnes není pochyb. Komunistické Rusko zcela jistě neodměňovalo své pracující "podle jejich potřeb" a "socialistické" Československo tím méně platí své pracující "podle zásluhy". Naopak — jak poslední vývoj v Sovětech i republice ukazuje — režim se v otázkách mzdových (tedy v otázkách spotřeby) vrací k závislosti odměny na rentabilitě podniku, dává tedy za pravdu Englišovi, ať si to chce přiznat, či ne. A pronásledují-li "ekonomové" v Tvorbě dr. Žlábků za to, co samozřejmě z hospodářského vývoje Československa vyplývá, necht' podrobí "marxistické třídní kritice" také projevy představitelů režimu, v nichž je od "Deseti thesů efektivnosti" z února 1957 až po letošní principy reorganizace čs. hospodářství

tolik "kapitalismu", že se z toho marx-leninistovi musí zatočit hlava.

Je ještě jedna zajímavost v případě dr. Žlábků: jeho práce má být publikována v Sovětském svazu, v Polsku, Anglii a Francii. Navíc byl pozván k přednášce Polskou hospodářskou společností v Poznani.

LIBO CESTOVAT?

Československé ministerstvo financí vydalo vyhlášku číslo 94/1955 Úředního listu, částka 58, k níž připojilo 22. července 1957 směrnice č.j. 204/53.000-1957. Jde o předpisy, které úřední delegát československého režimu musí zachovávat při cestování do ciziny.

"Cestující do ciziny je povinen řídit se pokyny vysílajícího orgánu a dodržovat zásady přísné hospodárnosti. Trvá-li pobyt v cizině kratší než plánovaná doba, smí spotřebovat jen částku, která odpovídá dietám podle počtu dní v cizině skutečně ztrávených. Nelze-li úkol splnit ve schválené době, musí cestující požádat vysílající orgán o prodloužení pobytu s udáním důvodů a jediňe na doporučení čs. zastupitelského úřadu. Pobyt v cizině může prodloužit pouze resortní ministr nebo jeho první náměstek."

Povinnosti cestujícího.

A) Sestavit si předem pracovní program a učinit vše, aby dané úkoly byly splněny v nejkratší době a vyžádaly si nejnižších nákladů.

B) Vést si cestovní deník a uschovávat potřebné doklady. V deníku zaznamenávat den a hodinu odletu při nástupu cesty, den a hodinu přiletu při skončení cesty, nebo den a hodinu faktické.

ho překročení čs. hranic při odjezdu do ciziny a při návratu z ní, činit si poznámky o mimořádných výdajích a pod.

C) Je povinen vrátit prostřednictvím zahraniční banky, na niž zněl akreditiv, všechny hotovosti v cizí měně, které za svého pobytu v cizině nespotřeboval a které nepotřebuje nezbytně při návratu do tuzemska. Odevzdání nespotřebovaného zbytku v hotovosti čs. zastupitelskému úřadu není přístupno . . .

D) Čs. měnu v hotovosti není dovoleno vyvážet za hranice. Stejně vývoz cizí měny v hotovosti je v některých státech omezen nebo vůbec zakázán. Je nutno se předem informovat.

E) Předložit nejdéle do deseti dnů po skončení cesty předběžnou zprávu o jejím průběhu a výsledku a nejdéle do měsíce podrobnou odbornou zprávu pro školské a kulturní styky se zahraničím. O obsahu zpráv viz poučení na zvláštním listě." (Viz dodatek) "F) . . . G) 1), 2), 3) . . .

Nároky cestujících

A) Dieta, I, II . . .

Cesta letadlem

Za první den cesty letadlem do ciziny, nastoupené do 12.00 hodin, přísluší cestujícím plná dieta. Při cestě, nastoupené po 12. hodině pak pouze 60 procent diety, za poslední den cesty z ciziny do tuzemska přísluší cestujícím 30 procent diety v případě, že přiletí do 12 hodin; přiletí-li po 12.00 hod., má nárok na 60 procent diety.

Cesta vlakem nebo jiným dopravním prostředkem . . .

III. Dietou se hradí tyto výdaje:

1) Strava s obvyklým spropitným činí

50% diety (z toho 5% snídaně, 5% svačina, 20% oběd, 20% večeře);

2) ubytování včetně výdajů za obsluhu a otop činí 30% diety;

3) kapesné činí 20% diety (hradí se z něho: běžná společná vydání, odměna nosičům za osobní zavazadla, výdaje, spojené s objednáváním pokoje, výdaje za nutné použití dopravních prostředků v místě jednání, výdaje za místní telefonní a poštovní poplatky, bankovní výdaje, spojené s proplácením akreditivu, udržování šatstva, prádla a obuvi, doplňování drobných předmětů denní potřeby, kuřivo a pod.)

V., VI., VII.

Likvidace překročení nároku:

Cestující, který vyčerpал v devisách více než byl oprávněn, zaplatí vysílajícímu orgánu z vlastních prostředků protihodnotu za přečerpané částky v Kčs. Tím však není cestující zbaven odpovědnosti za neoprávněně způsobený vyšší devisový výdaj, o který mu při příští cestě do ciziny vysílající orgán zkrátí přiděl cestovních platidel je-li překročení vyšší než Kčs. 30.—

B) Mimořádné vedlejší výdaje při cestě." (Následuje 8 odstavců)

C) Za mimořádná vydání se neuznávají

1) Spropitné

2) Obsluha

3) Odměna nosičům za osobní zavazadla

4) Bankovní výlohy, spojené s proplácením akreditivu

5) Použití dopravních prostředků v místě jednání (autotaxi, autobusy a pod.)

6) Výdaje za místní telefonní a poštovní poplatky

7) *Nákup publikací, fotografií a pod.*

Náklad na tento materiál je uznáván jako mimořádný jen v případě, že je obstarán pro vysílající orgán z jeho příkazu, nákup schválen ministerstvem financí a materiál odevzdán vysílajícímu orgánu . . .

D) *Výpůjčky u čs. zastupitelského úřadu nejsou v žádném případě dovoleny . . .*

E) *Akreditivy . . .*

F) *Způsoby vyúčtování" (následuje vyčtení čtrnácti náležitostí)*

"Nebudou-li vyúčtování a zpráva předloženy ve stanovené lhůtě a ve správném provedení, ponese sám cestující za takový postup následky."

K těmto fantasticky detailním předpisům vydalo ministerstvo školství a kultury "Poučení pro cestující do ciziny". Dovídáme se tam, že úřední delegát musí po příjezdu domů podávat "zprávy", a že každá zpráva "musí obsahovat" také tyto údaje:

"1) Iméno, zaměstnání a adresu vyslaných osob.

2) Chronologický přehled o náplni jednotlivých dnů pobytu v zahraničí.

3) Podrobný popis všech akcí a setkání, souvisejících přímo s úkolem, za nimž byla osoba (delegace) do zahraničí vyslána.

4) Zhodnocení zájezdu (co kladného přinesl, odborné zhodnocení).

5) Návrhy na způsob využití kladných zkušeností a poznatků ze zahraničí v Československu.

6) Zhodnocení zájezdu po stránce organizace (o ČSR, zahraničí).

7) *Závěry: osobní využití zájezdu (po stránce odborné a propagační; články, přednášky, besedy)."*

Podle shora uvedeného návodu vypracovanou zprávu musí delegát nebo vedoucí delegace odevzdat ve dvou vyhotoveních příslušnému ministerstvu — v konkrétním případě, kdy jde o ministerstvo školství a kultury, jeho odboru pro styky se zahraničím, referát pro dokumentaci, k rukám soudružky Dr. Kratochvílové, Praha 3, Valdštejská 14.

BLIK!

" . . . Statistika . . . ukazuje, že žárovky pro veřejné osvětlení vydrží průměrně svítit jen asi 200 hodin (ačkoli norma se pohybuje okolo tisíc až tisíc dvěstě hodin), čímž se v Praze spotřebuje za rok 210.000 žárovek. Tolik jich ovšem hlavní město nedostane, a tak mnoho z těch, které předčasně vyhasnou, 'dosluhuje' svou normu v tomto stavu. Kromě toho se neosvědčily jako veřejné osvětlení zářivky domácí výroby a někde bylo nutné se zase vrátit k žárovkám 500 W, které lépe vyhovovaly požadavkům dopravy. Kdyby se ovšem zlepšila kvalita zářivek, činila by roční úspora jen na Václavském náměstí asi 360.000 kWh, to znamená 90.000 korun.

. . . Nezbyvá nic jiného než požádat o vyšší přiděl dovezených žárovek. To ovšem je jen jedno řešení . . . , ale současně i připomínka, abychom daleko rychleji vytvářeli předpoklady pro řešení jedině správné a hospodárné: zkvalitnit a dále zvyšovat výrobu žárovek . . ."

Rudé právo 19. března 1958

ČESKOSLOVENSKÝ HUMOR

J. Hradecký — P. Berka

Dialektiky hle příklad skvoucí: Satira je žádána — i nežádoucí. Dikobraz

Totalita komunistického pojetí světa se obráží i v tom, jak se rodná strana dívá na tak lidsky lehkavou formu projevu jako je humor a vtíp. I satira musí být "konstruktivní" — to jest napomáhat budování socialismu. Vtíp se tudíž nesmí zaměřovat proti těm, kdo jsou vyvolenými vůdci avantgardy z avantgardy revolučního proletariátu: teprve nedávno se objevila jedna z prvních karikatur soudruha Bulganina v maďarském časopise — a byla to svým způsobem sensace. Neboť jako všichni, kdo trpí komplexem méněcennosti nebo velikášství, komunističtí vůdčové nesnášejí pomyslení, že by mohli být terčem humoru. Snad také pro tuto hráz, kterou se obehnali, k nim lidé nemají a nemohou mít lidský poměr. Jsou z jiného světa, podobně jako strana, kterou představují: přísná, zasmušilá, vždy se sevřenou pěstí.

Hlavní funkce komunistického "humoru" je být nástrojem politické propagandy — a to jak v domácích, tak i mezinárodních otázkách. Dne 6. května 1952 se na příklad v *Květech* objevila

tato veršováanka, typická pro "politický humor" stalinské éry:

"A tebe, Trumane, s tvou pavědeckou hordou

jíž svírá národů všech trestný kruh.

Dost nachlemtal ses krve bezednou svou mordou!

Dost zhoubných mikrobů a vši a much!

Kruh úží se — už doba nedaleká —

kdy zduší tě, že ani nevzdechneš,

pak, barbare, jen oprátka tě čeká!

Či věříš snad, že ubrání tě veš?"

Po smrti Stalinově nastal obrat, který psychologicky dobře vystihoval náladu veřejnosti. Odchodem nedotknutelné politické modly zmizel také strach, dříve bránící lidem, aby šťavnatou ironií zesměšňovali to, co je po leta dráždilo k projevům pohrdání: režim, stranu, "budování socialismu". Že šlo o obecnou náladu, které se nevyhnuli ani oficiální satirikové režimu, o tom svědčí skutečnost, že i X. sjezd KSČ se zabýval otázkami satiry a vtípu. Václav

Kopecký tehdy prohlásil, že "ani stín hany nebo posměchu se nesmí dotknout naší slavné, rodné strany, jež si zaslouží, aby byla ve svrchované míře ctěna a milována". Toto varování doplnil "zavrženíhodnými" příklady tehdejší předseda Svazu československých spisovatelů Jan Drda, když prohlásil: "Došlo k tomu, že se nám dostalo satiry, která zesměšňuje na příklad v zásadě takový přirozený zjev našeho života, jako je konání schůzí vůbec, nebo uplatňování sovětských zkušeností, satiry, která útočí na samé základní principy našeho života . . . Na příklad Ruda Princ zpívá: 'Okolo Hradce, na státním state, mají tam tři správce. Jeden je honěný, druhý je udřený, třetí je zavřený.' . . ." Dosud se neví, zda Drda skutečně považoval dřívou, honěni a zavírání lidí za základní principy života v Československu.

V této době, kdy se počal rodit "osvobozený humor", režim pocítil potřebu nějakým způsobem určit hranice tomu, co se zdálo být nevyhnutelné. Na Slovensku, kde problém byl zřejmě palčivější, Svaz slovenských spisovatelů dokonce ustavil Komisi pro otázky satiry. *Kulturný život* ze 17. 7. 1954 oznámil, že "táto komisia mala od júna tri pracovné zasadnutia, na ktorých riešila závažné teoretické otázky . . ." Avšak "řešení teoretických základů humoru" zřejmě nikam nevedlo a nevedla nikam ani soutěž, kterou bratislavské povereníctvo kultúry vypsal na nejlepší satirickou hru. Z 280 příspěvků, které porota dostala, ani jeden nebyl režimu po chuti: ceny nebyly uděleny, porota určila "len niekoľko odmien pre útechu".

Až po XX. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu, konaném v únoru 1956, došlo k zásadnímu obratu. Počalo se mluvit o odvaze satiriků — což

byl právě onen "teoretický problém", který dřívější komise nemohly vyřešit. Náměty pro dobrou satiru, pro společenskou ironii a humor v Československu existovaly v míře přehojné. Šlo jen o to, zda autoři se budou v závanu nového větru cítit dosti "osvobozeni", aby na tyto náměty sáhli.

Zdeněk Jirotko, censor satirických příspěvků pro *Dikobraz*, tehdy napsal příznačný sloupek. "Asi tak před dvěma lety se stalo jakousi módou obviňovat naše satiriky z nedostatku odvahy. A aby bylo jasno, že není míněna odvaha umělecká a tvůrčí, bylo to formulováno takto: český satirik si troufá na vrátného a netroufá si na ministra". A v jakémisi nadšení zakončil svou úvahu slovy: "Jaké by tu pak bylo řešení? Jediné: nemohu být na svém (censorském) místě ponechán. Je nutno mě přeložit na docela jiné pracoviště a pak se teprve ukáže, jestli čeští satirici mají odvahu nebo ne. Ale, mezi námi řečeno, snad byste mě mohli na tom místě ponechat dál. Já už teď", po XX. sjezdu KSSS, budu také odvážný. Dostal jsem na odvahu úřední povolení".

V posjezdových zmatcích toto "úřední povolení" dalo průchod kritikám dříve neslýchaným — jako byl na příklad "výrok bodré ženy" v *Dikobrazu*: "Víte, já si myslím, paní Dařbujánová, jestli ty páni, vlastně ty soudruzi, tam na tom ministerstvu financí, to mají v hlavě v pořádku. Dyt' přece, ježíšmarjá, to snad není ani možný, aby študovaný lídi takhle blbli na kvadrát!"

* * *

Soudobý československý humor vypadá jako lev, kterému vytrhali zuby a obrousili drápy. Zastavil se někde na půli cesty k odvaze — podobně jako se brzy po XX. sjezdu zase zastavil celý politický vývoj země. Uvolnění

přineslo však alespoň to, že k dřívějším formám protizápadního politického "humoru", které plnily valnou část stránek *Dikobrazu* a *Roháče*, přibýly také téměř študácky recesní žertíky, a že "konstruktivní" humor, vypichující "nedostatky socialistického budování", poněkud zvtipněl.

VNITROPOLITICKÁ SATIRA

Jednou se na druhé straně *Dikobrazu* objevily aforismy ke Dni tisku. Zatím co *Rudé právo* tuto příležitost oslavuje výklady o bojovém poslání proletářského tisku, *Dikobraz* takto charakterisoval jednotlivé časopisy:

K závažným úkolům odpovědného funkcionáře patří: pronést na každém shromáždění zásadní projev. Neprojeviti se zásadním projevem znamená pro funkcionáře nebezpečí, že jeho autorita bude v očích mas otřesena. Pokusil jsem se sestavit vzorník projevu, který je schválen sekretariátem SPKVV - 1), při čemž ponechává funkcionářům možnost doplnku podle zvláštního uvážení.

V z o r n í k 1/1:

Soudružky a soudruzi,

dovolte mi, abych k předneseným problémům nadhodil i já několik slov. Plně souhlasím s referátem soudruha ..... (2) a jsem přesvědčen, že tento referát nám bude nesmírnou pomocí v našem dalším boji za ..... (3). Nesmíme zapomínat, že usncení nám ukládá ..... (4). Musíme však, soudružky a soudruzi, sebekriticky přiznat, že jsme na to v poslední době poněkud zapomínali. V tom vidím právě význam dnešní naší ..... (5), že nám důrazně připomíná závažnost všech našich úkolů. — Mezinárodní situace se v této ctapě podstatně ..... (6). To nás však nesmí ..... (7)! My, vyzbrojeni ..... (8), půjdeme vpřed bez ohledu na pikle nepřátel. Máme na své cestě četné ..... (9) a to, že jsme si jich vědomi, je naší silou. Jsem si jist, že dalším širokým rozvinutím a uplatněním

..... (10) ještě více zocelíme své bojové řady! Vždyť kráčíme vpřed před zraky celého světa! Naši zahraniční ..... (11) sledují náš boj s ..... (12)! A proto soudím, že mohu jménem vás všech ubezpečit soudruha ..... (13) naší jednotnou vůlí a s tohoto místa zvolat: Směle dál!

*

1. Svaz pro koordinování veřejné činnosti
2. doplně podle vhodnosti: ředitele, náměstka, ministra, referenta
3. socialismus, vyšší produktivitu práce, světový mír, prohloubení výchovné činnosti
4. doplně vhodným citátem
5. schůze, konference, porady, aktivu
7. mýlit, ukolébát, zastrážit
8. učením marxismu-leninismu, svou ocelovou vůlí, referátem soudruha ministra
9. nedostatky, úspěchy, obtíže, vítězství
10. kritiky a sebekritiky, sovětských zkušeností, novátorských metod, ideologické práce
11. nepřátelé, přátelé, odpůrci, soudruzi
12. hněvem, nadšením, strachem, nadějí
13. viz bod 2!

Pavel Hanuš — *Dikobraz*

Rudé právo

*Zde se forma s obsahem
čas od času sváří.
Formát vyrost rychleji
nežli novináři.*

Květy

*S tradicí mnohaletou
myslíme na Květy:
Ať v Číně všechny kvetou —
nám stačí tyhlety . . . ?*

Svobodné slovo

*Po staru se žít sic nedá,
netřeba se toho bát.
Po staru však dá se — běda —
ještě dneska dobře psát.*

Lidová demokracie

*Toť jediný je list,
ježž radost je dnes číst:
Potěší tě zprávičkou
obloženou kachničkou.*

Mladá fronta

*Přistupte, hled'te, čt'ete kde kdo jste:
Je stále mladá — ale neroste.*

Tvorba

*Tvorba — Fučík
vztahy přímé.
Fučík spí
a Tvorba dříme.*

Práce

*A po Práci
rekreaci!*

Dikobraz

*Smělý na duchu —
nemít záduchu.*

Avšak i přes doznanou záduchu se v

*Dikobrazu objeví čas od času vtíp, který
by dobře mohl být zplozen na západě —
jako třeba tento:*

*Napadla mě onehdy
myšlenka zlostná:
Proč mi někdy hlasování
připomíná prosná?*

“Mezinárodně-politické vtípy” zůstávají ovšem nevkusné a jejich těžiště je často spíše v neurvalosti a sprostotě než v sebemenším závanu vtípu. Je málo výjimek, jednu uvedeme: “Tak jsme zahlédli v Rudém právu, že je nový ministr obrany v USA. Když jsme zjistili, že je jím Neil McElroy, president firmy na výrobu mýdel, napadly nás verše:

*Ted' už je to jisté,
bomby budou čisté . . .*

A není konečně bez vtípu ani tento komentář na vliv Hemigwayova díla v Československu, představovaný povzdechem Moře: “Nebýt starce, čtenáři už by o muě věděli jen z letní rekreace.”

“KONSTRUKTIVNÍ HUMOR”

Vtípy, kritisující nedostatky a zlořády veřejného i hospodářského života, plní dnes dobrou polovinu humoristických časopisů. *Dikobraz* i *Roháč* tradičně věnují svou poslední stranu takovým ilustrovaným vtípům, inspirovaným skutečnými událostmi. Tento druh humoru se však vyskytuje také na ostatních stránkách, pokud nejsou vyhrazeny politice nebo pokud se na nich neobjeví občas vtípy “civilní”.

“Konstruktivní humor” musí být ideový, musí moralisovat, nemilosrdně tepat to, co škodí režimu. Píše se bez riska, neboť má režimní požehnaní. K ilustraci uvedeme několik nadprůměrně vtipných příkladů. Většinou má čtenář do-

jem, že čte "socialistické" balady.

Dva zaměstnanci:

"Už jsi měl chřipku?"

"Ještě ne, až v úterý."

Manžel ke své choti:

"Promiň, miláčku, že jdu pozdě z kanceláře, ale já zaspal."

Nakupené oběžníky:

"To je humbuku s tou družicí, kdyby se spočítalo, kolik kilometrů jsme nalétali z ruky do ruky, tak už jsme dávno v mracích Magellanových."

Státní literát a venkovanka v lese:

"Já, ženo prostá, píše knihy."

"A já, panáčku, tu škodu odčítuju a sázím stromky."

"Co to bylo za ránu?"

"Zedníci praskli do bot."

Dvě venkovanky:

"To je hrůza, jak náš táta ztrácí paměť. Včera dřel celý den na poli a úplně vám zapomněl, že není na záhumenku . . ."

Dva o kolemjdoucím:

"Ten si doved vybrat foch. Pořád plní plán na 400%."

"A co vyrábí?"

"Razítka."

Na maškarním plese družstevníků:

"Co, že není vidět předsedu?"

"On je tu asi za naši pracovní jednotku."

DIALEKTICKÁ

*Po ulici přizrak pádí, kolem vás
se mihne,
na kominíka si sáhne, jeptišce se
vyhne,*

*v kostele pak pomodlí se k větší boží
chvále,*

pokorně se pokřičuje a zas pádí dále.

*Ted' se ptáte: "Co se děje, kam ten
přizrak kvačí?"*

*Kdo to je a proč se zbláznil? Co to
všechno značí?"*

*Tož já z toho tajemství vám poodhalím
roušku:*

*je to student, který jde na marxistickou
zkoušku.*

Vědci, kolegové, dělali průzkum dlouhověkosti. Na Českomoravské vypnulíně uviděli starce a tázali se jej, kolik je mu roků, i čím to . "Je mi 100 let a piji mléko," odpověděl dědula, "ráno mléko, v poledne mléko, večer mléko." Potkali stařečka ještě věkovitějšího. "Je mi 110", hlásil, "a dosáhl jsem toho pivem. Ráno pivo, v poledne pivo, večer pivo." Když si to zapsali, potkali úplný věchýtek, takového třasofitku sevrklého, jen do něj fouknout, do mátohy. "Došahl jsem toho Myšlivečkou; ráno Myšlivečkou, v poledne Myšlivečkou, večer Myšlivečkou," chlubil se. "A kolik je vám, kmete?", žasli průzkumníci. "Dvačet šedum."

MALÝ OZNAMOVATEL

• Ložnici (Ludvík XVIII) a gauč (Bílá labuť) prodá spis. laur. st. ceny. Zn. "Spím na vavřínech."

• Pst! Kádr. prac., sp. s. st. s. hl. v. m., kd. b. n. d. Zn. "Tajné a důvěrné!"

• Doma peru, žehlím, šiji, zašívám, spravuji, látám, pletu, čistím cokoliv. Zn. "Strašně nerada."

"CIVILNÍ HUMOR.

Do této kategorie patří humor svérázný: cowboyské vtipy, študácká recese,

dadaiismus. Překvapuje někdy, že podobné věci proklouznou censurou.

To eště žil Old Šetrhend, Hvízdavej Dan, Tom Mix i Ramóna a průrije byla proháněná nesčetnejma kopytama bizoznů. Zlatokopecký městečka rostly jako houby po tentononc a všade byl přece bar a krám. I vešel do takový místnosti Indián Šošón, Kulhavý Pérko a povídá: "Moka . . ." Přinesli kafe, vypil, zaplatil nugetem a zase požádal: "Moka . . ." Se ví, že dostal. Proč by ne, za zlato. Udělal těch kafi čtyřicet, než ho odnesli. Až pak se vypátalo, že si chtěl koupit mokasíny, ale byl moc skoupej na řeč.

Starý kovboj se chlubil u táboráku svým mladším kamarádům: "Měl jsem tak velkou farmu, že jsem jel vozem celé dva dny a ještě jsem se nedostal na její druhý konec."

"Takový vůz mám taky," poznamenal jeden z nich.

Sotva vlak opustil stanicí, naklonil se pan Polaban vyděšeně k svému sousedovi a zvolal: "Probůh, zastavte! Zavolejte sanitku!"

"Proč? Co se děje?," ptal se udiveně soused.

"Copak jste to neviděl z okna?," děsil se pan Polaban. "Právě jsme přešli Nováky."

Slavný astronom Ing. PHDr. prof. W. Bindibus si vyskočil nad Holandskem z rozjetého letadla. Ježto žádný učený s nebe nespádl, trčí nyní ve vesmíru vedle Velkého vozu, jsa viditelný pouhým kuřím okem. Za jasného dne má nápadnou pleš a rozhled po Mezinárodním geofyzikálním roku.

"NEOFICIÁLNÍ" LIDOVÝ HUMOR.

Lid se ovšem baví na účet vlády, Sovětského svazu, na účet všeho, co reži-

mem bylo povýšeno na oltář nedotknutelnosti. Také tento lidový humor nese většinou pečeť doby v tom, že je politický, že tepe zlořády doby — na rozdíl od oficiální satiry je však upřímný a jde věci na kloub.

Jedním z nejděčnějších předmětů lidového vtípu je ruská nadřazenost.

"Ruská delegace dostala darem osobní vůz Tatraplán. Jezdili, až jim došel benzin. Řidič vystoupil, aby se podíval, co se stalo, zvedl kapotu, zbledl a zvolal: Někdo nám ukradl motor."

"Potkali se dva Rusové. Napiš, jak se jmenuješ", povídá jeden. První vzal tedy tužku, udělal tři křížky a dodal, že je Ivan Kuzněcov. Druhý se plácne do nohavic a povídá "já taky", a udělá čtyři křížky. Diví se první, proč píše čtyři křížky. Druhý se nakloní a zašeptá: "Já jsem inženýr."

"Cikán byl tázán na prověrce, co by dělal, kdyby přišli Američané.

Cikán rozmýšlel a rozmýšlel, až pojednou vyhrkl: "No, co já. Ale co vy?"

"Jde pán po ulici a v intervalech vykřikuje: "bum bum bum bum, bum bum bum bum, volá Londýn . . ." Zastaví se u něho důstojník a voják. Důstojník chvíli poslouchá a pak zařve na vojáka: "Soudruhu vojíne, nevíte, co je vaší povinností?" Vojín sebou trhne, je rozpačitě bezradný. "Tak, vojíne, neslyšíte?," pokračuje důstojník. "Nevíte, co je vaší povinností?" Vojín stále mlčí a celý se klepe. Pán volá dálc: bum bum bum bum . . . Zsinalý důstojník křičí: "Vojíne, konejte svou povinnost!" Vojín ještě chvíli váhá, pak otočí knoflíkem u uniformy a začne bzučet."

"Sedí rybář komunista u řeky a loví ryby. Ani jedna nebere. Jde kolem nešťaník s bohatým úlovkem. "Jak to dě-

láš?“, ptá se komunista. “To si musíš, kamaráde, napřed sundat odznak strany s klopy”, povídá nestraník. “Když ryby vidí odznak, hojí se otevřít hubu.”

* * *

Tolik je zhruba možno říci o vývoji a dnešním stavu humoru a satiry v Československu. Perspektiva budoucnosti je neurčitá, neboť celá politická situace je nejasná — nejasná zejména také režimním vůdcům z milosti Moskvy. Oficiální humor se jistě bude vyvíjet v souladu s touto politickou situací, zatím co neoficiální a tudíž opravdu lidový vtíp zůstane i nadále jednou z účinných zbraní, jimiž unavení a skleslí občané budou alespoň vnitřně vyrovnávat své úchy s režimem.

Náš zákazník, náš?

“Vážený soudruhu, píšete nespokojený a ostrý dopis, kritizujete nedostatky naší distribuce, odvoláváte se na diskuzi k dopisu ÚV.

Rozhořčujete se, že v poslední době není na celém Bílovecku k dostání Francovka. Pokud jsme seznámeni s funkcí tohoto výrobku, jsme přesvědčeni, že stejně tak dobře můžete na tyto účely (bolesti hlavy, únava, bolesti a pod.) použít 60% whisky a jiných lihovin, kterých je v okrese naprostý dostatek.

Stejně malicherná je námitka, že za celý měsíc nepřišla do prodejny Ostravského obchodu pro domácnost v Bílovci jediná baterie. Rovněž v tomto případě můžete použít svíčky nebo spolehat na měsíční světlo, který v poslední době plně nahradí světlo baterky.

I vaše námitka, že není k dostání tou-

letní papír je lichá. — Není třeba myslet na toaletní papír, máme-li se radovat v masopustním reji.

Jsme přesvědčeni, vážený soudruhu, že uznáte naše zdůvodnění a pomůžete nám i nadále odstraňovat všechny překážky na cestě ke spotřebiteli.”

Nová svoboda, 31. ledna 1958

Pokroky

“V minulých dnech se konala na Dole Petr Bezruč veřejná schůze strany, které se zúčastnilo přes 500 horníků. Nechyběly ani manželky horníků, bydlících poblíž dolu. Schůze měla mimořádně závažný pořad:

Projednat úkoly šachty v prvním čtvrtletí a současně podat osazenstvu zprávu o předběžných návrzích celozávodního výboru KSC na disciplinární opatření vůči některým komunistům ve vedení dolu, odborové a stranické organizaci, kteří svých funkcí zneužili k osobním výhodám a k obohacování.

Důl Bezruč neplní denní plán těžby už čtyři měsíce. V lednu mělo dojít podle slibu ředitele a hlavního inženýra k obratu, ale nedošlo.

Soudruh KUČERA: Často se stane, že vedoucí nás vrátí z ranní směny a posílá na odpolední nebo noční směnu proto, že pro nás nepřipravili práci.

Soudruh STUKA: Žádali nás, abychom přišli na nedělní směnu. Přijďme — a není pro nás robota!

Soudruh BIALEK: Na Dole Bezruč se nešetří materiálem.

Soudruh KUNT: Pracuji na dole 12 let, ale takový nepořádek jako dnes tu nikdy nebyl.”

Nová svoboda, 29. ledna 1958

NÁRODNOSTNÍ MENŠINY V ČESKOSLOVENSKU

Pavel Korbel

V únorovém čísle tohoto časopisu byla uveřejněna první část článku o národnostních menšinách v Československu, který je zestručněným zněním rozsáhlejší studie. V této první části bylo pojednáno o poměrech německé menšiny. Další část je věnována menšině maďarské.

MAĎARSKÁ MENŠINA

Na konferenci představitelů vlád Spojených států amerických, Velké Británie a Sovětského svazu v Postupimi nebylo rozhodnuto o maďarské menšině v Československu. Tehdy byl jen Sovětský svaz ochoten souhlasit s odsunem Maďarů. Spojené státy a Velká Británie byly proti nucenému odsunu a oznámily československé vládě, že se musí dohodnout s vládou maďarskou o výměně obyvatelstva a po případě též o odsunu. Československá vláda zahájila proto na podzim r. 1945 jednání s Maďarskem o výměně Maďarů, žijících v Československu, a Slováků, bydlících v Maďarsku. Zároveň však trvala československá vláda na tom, že Maďaři z Československa, kteří budou vyměněni, budou odsunuti. Maďar-

ská vláda se postavila proti tomuto požadavku a jednání, která se protahovala, nabývala velice ostrých forem. Konečně bylo dosaženo dohody o výměně obyvatelstva 27. února 1946. Podle této dohody bylo Slovákům a Čechům, majícím stálé bydliště v Maďarsku, dáno právo požádat za přesídlení do Československa, a stejný počet Maďarů, kteří podle ústavního dekretu presidenta republiky ze dne 2. srpna 1945 pozbyli československého státního občanství, měl být výměnou přestěhován do Maďarska.

Mimo to byla československá vláda podle dohody oprávněna odsunout do Maďarska bývalé československé občany maďarské národnosti, kteří se dopustili určitých trestných činů podle retribučních předpisů, platných na Sloven-

sku. Provedení této dohody nebylo zvláště úspěšné. Pouze zlomek Slováků a Čechů, žijících v Maďarsku — a nikoliv právě nejvíce žádoucí živel — se přihlásil k přesídlení, a následkem toho byla možnost vystěhovat Maďary výměnou poměrně malá. Celkový počet Maďarů, žijících v historických zemích a na Slovensku, činil podle sčítání lidu z r. 1930 581.821 osob. Lze předpokládat, že nejvýše 10 procent z tohoto počtu odešlo dobrovolně nebo bylo vyměněno. Československá úřední místa, zejména však představitelé komunistické strany na Slovensku, se pak snažili vykonávat nátlak na Maďary konfiskací jejich majetku. Tyto konfiskace byly prováděny na podkladě obou presidentských dekretů z r. 1945. Mimo to bylo mnoho Maďarů přikázáno na zemědělské práce do českých zemí, zejména do pohraničních území a za tím účelem hromadně odsunuto na nová pracovní místa.

Československá vláda vykonávala mezitím diplomatický nátlak na Maďarsko při mírových jednáních, která se vedla v Paříži. Ani tyto pokusy nebyly však úspěšné. Mírová smlouva s Maďarskem, která byla uzavřena 10. února 1947*), pouze stanovila, že Maďarsko má vstoupit do jednání s Československem, aby se vyřešila otázka těch obyvatelů maďarské národnosti (etnického původu) v Československu, kteří nebudou usazeni v Maďarsku podle ustanovení dohody o výměně obyvatelstva z 27. února 1946.

Dále bylo ve smlouvě řečeno, že nebude-li dosaženo dohody o tomto přestěhování Maďarů do šesti měsíců ode dne, kdy mírová smlouva nabude účinnosti,

*) Mírová smlouva byla vyhlášena ve Sbírce zákonů 22. 11. 1947 pod č. 192

nosti, bude Československo oprávněno předložit otázku Radě zahraničních ministrů velmocí a žádat Radu o pomoc při konečném řešení.

Mírová smlouva nabyla účinnosti 15. září 1947. Šestiměsíční lhůta skončila tedy 15. března 1948, to jest po komunistickém puči v Československu, v době, kdy vztahy mezi západními mocnostmi a Sověty byly již tak napjaté, že by československý zákrok u Rady zahraničních ministrů býval byl ilusorní. Mimo to neměl Sovětský svaz, který si byl vědom, že jak v Maďarsku, tak i v Československu vládnou nyní komunisté bezpodmínečně oddaní Moskvě, další zájem na tom, aby favorisoval československého satelita na úkor maďarského. Naopak, Kreml začal uplatňovat "leninistickou" národnostní politiku a doporučil Praze, aby zapomněla na možnost odsunu Maďarů z Československa a aby se smířila s myšlenkou, že převážná část Maďarů zůstane v republice.

Ještě před komunistickým pučem byla na Slovensku zahájena jakási "reslovakisační" kampaň, která měla za cíl přimět větší část obyvatel maďarské národnosti k tomu, aby přiznali, že jejich rodiny byly za maďarského panství násilně maďarisovány, a aby se domáhaly přiznání slovenské národnosti. Tato kampaň byla zajisté v mnoha případech odůvodněna, neboť — jak je všeobecně známo, — bývalý maďarský režim na Slovensku skutečně odnárodňoval Slováky, kteří neměli v této době vyšších škol a museli navštěvovat školy maďarské, chtěli-li dosáhnout vyššího stupně vzdělání. Výsledky této reslovakisační akce nebyly nikdy oficiálně oznámeny, lze však podle soukromých zpráv mít za to, že se k

“reslovalisaci” přihlásilo nejméně několik desítek tisíců Maďarů.

Když komunistický režim tedy poznal na podzim r. 1948, že se mu nepodaří přestěhování dalších Maďarů, uvědomil si také, že by nebylo záhodno, kdyby na Slovensku žilo nadále nějakých 400.000 osob bez státní příslušnosti. Národní shromáždění přijalo proto 25. října 1948 zákon, vyhlášený pod č. 245 ve Sbírce zákonů, jímž všechny osoby maďarské národnosti, které dne 1. listopadu 1938 byly československými státními občany, měly nyní bydliště na území republiky a nebyly příslušníky cizího státu, nabyly bez dalšího znovu československého státního občanství ode dne účinnosti zákona za předpokladu, že vykonaly slib věrnosti Československé republice do 90 dnů od tohoto dne, t. j. od 17. listopadu 1948. Pouze osoby, které se těžce provinily proti Československu nebo jeho “lidově demokratickému zřízení”, byly vyňaty z dobrodíní zákona.

Také na poli mezinárodním došlo pod moskevským tlakem k “velkému smíření s Maďarskem”. V dubnu 1949 odebrala se československá vládní delegace, vedená tehdejším ministerským předsedou Antonínem Zápotockým, do Budapešti, kde 16. dubna 1949 byla uzavřena smlouva o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci. Tím tedy definitivně skončil sen, že by Československo mohlo odsunout maďarské obyvatelstvo.

KULTURNÍ ŽIVOT

Podle oficiálních statistik z doby první republiky bylo ve školním roce 1934/35 v Československu 124.529 maďarských dětí školou povinných, z nichž 97.933 navštěvovaly maďarské školy. V roce

1946 byly maďarské školy zavřeny, maďarští učitelé většinou uprchli do Maďarska nebo hledali si jiné povolání. V roce 1950 byly maďarské školy znovu otevřeny. Dne 4. února 1954 popsal Rudé právo situaci maďarské menšiny na Slovensku a zdůrazňovalo, že maďarští občané mají nejen řádná zaměstnání, ale také možnosti kulturního rozvoje. V školním roce 1952/53 měli Maďaři v Československu 215 mateřských škol, 555 národních a 119 středních škol. Ve školním roce 1953-54 bylo zřízeno 8 jedenáctiletých, šest odborných škol a tři pedagogické školy pro maďarskou mládež. Na vysoké a vyšší pedagogické škole v Bratislavě je zřízena katedra maďarského jazyka a jednotlivé předměty se vyučují v maďarštině. Podle Svobodného slova z 28. února 1953 navštěvovalo mateřské školy 6,975 dětí a národní školy 45.000 žáků.

Dne 13. května 1954 referoval Lud o první konferenci 250 učitelů z maďarských škol, konané v Levicích. Na této konferenci promluvil tehdejší pověřenec školství Ernest Sýkora, který se chlubil velkými úspěchy maďarské menšiny na poli školské výchovy v posledních čtyřech letech a nabádal přítomné učitele k “rozhodnému boji proti zbytkům buržoasní ideologie”.

V Pravdě z 25. května 1957 podal novější informaci Ladislav Slabey, který mimo jiné uvedl, že Maďaři mají nyní 440 osmiletých středních škol a 31 jedenáctiletých středních a vyšších odborných škol. Maďaři mají také od 30. ledna 1953 profesionální oblastní divadlo v Komárně a Vesnické divadlo v Bratislavě má maďarský soubor. Ústřední výbor Komunistické strany Slovenska vydává deník v maďarském jazyce Új Szó. Dále existuje kulturní

a literární týdeník A Hét a Slovenský ústřední výbor Československého svazu mládeže vydává týdeník pro maďarské členy Svazu, který se nazývá Új Ifjúság. Mimo to vydávají se další periodické časopisy pro zemědělce a venkovské obyvatelstvo.

Maďaři mají také vlastní kulturní organizaci, která se jmenuje Csemadok, a která je součástí Slovenské národní fronty. Podle shora uvedeného článku v Pravdě měla organizace tehdy 33.000 členů a existovala již šest roků. Konala ve dnech 26. a 27. května své šesté valné shromáždění, jehož se zúčastnilo 400 delegátů ze všech krajů Slovenska. Byla přítomna též delegace Ústředního výboru komunistické strany Slovenska a Ústředního výboru slovenské Národní fronty. Předsedou organizace je Julius Lörincz, který je zároveň členem Národního shromáždění. Prague News Letter z 24. října 1953 uvedl, že organizace měla tehdy 43.000 členů, 453 odboček a více než 100 kulturních souborů. Zdá se, že zájem Maďarů o Csemadok klesá.

Organizace Csemadok se zúčastňuje všech "vlasteneckých" podniků. Má několik pěveckých a tanečních skupin, které často vystupují při takových příležitostech.

Dne 21. září 1957 uveřejnila Práce přehled tisku, vycházejícího na Slovensku, v němž uvedla, že Maďaři mají celkem 16 periodických časopisů. Podle publikace komunistické "Mezinárodní organizace novinářů" nazvané "The Democratic Journalist", č. 9 z 10. září 1956 má maďarský deník Új Szó náklad asi 50.000 výtisků.

Maďaři v Československu mají také své vlastní spisovatele a básníky. Nejznámější z nich je Zoltán Fábry, který

je držitelem vyznamenání za vynikající práci, členem Československého výboru obránců míru a po svých šedesátých narozeninách byl podle Rudého práva z 19. prosince 1957 jmenován "Zasloužilým umělcem".

Další známý maďarský spisovatel Viktor Egry je laureátem státní ceny a šéfredaktorem literárního časopisu A Hét. Napsal dvousvazkový "román" Marton, v němž popisuje "osud maďarského dělníka na Slovensku v době Masarykovy republiky".

VEŘEJNÝ A POLITICKÝ ŽIVOT

Podle Rudého práva z 31. ledna 1958 bylo ke dni 1. ledna 1957 v Československu 402.280 obyvatel maďarské národnosti. Maďaři se podle novinových zpráv zúčastňují veřejného života, zejména mírového hnutí a volebních kampaní. O jejich účasti se také zmiňují zprávy o průběhu Měsíců československo-sovětského přátelství. Rozhodující roli tu hraje organizace Csemadok.

Při volbách do Národního shromáždění v listopadu 1954 bylo zvoleno 9 poslanců maďarské národnosti. Maďaři mají také podstatné zastoupení ve Slovenské národní radě a jeden z místopředsedů tohoto slovenského zákonodárního sboru František Denes, je maďarské národnosti. Denes je také šéfredaktorem deníku Új Szó. Podle soukromých zpráv i podle hlasů tisku mají Maďaři také mnoho členů v národních výborech. Pravda uvádí 25. května 1957, že v květnu 1957 byly zvoleny "stovky zástupců maďarské národnosti". List také zdůrazňuje, že je zabezpečena rovnoprávnost maďarského jazyka a že "maďarští spoluobčané se mohou obracet na příslušné úřady ve své mateřské řeči".

POMĚR K SLOVÁKŮM A REŽIMU

Podle výpovědi uprchlíků nastalo od roku 1950 postupně podstatné zlepšení ve vztazích mezi Maďary a Slováky. Spojuje je společná nenávist vůči režimu a zejména také náboženské cítění. Maďaři, kteří ovládají slovenštinu, pracují nyní také v kancelářích a úřadech, maďarští občané, kteří byli nasazeni do práce v českých zemích, se dávno vrátili. Jinak si Maďaři na Slovensku uvědomují, že jejich životní úroveň je podstatně vyšší než úroveň jejich soukmenovců v Maďarsku. Značná část maďarské mládeže pracuje v průmyslu, což rovněž přispělo k pozvednutí životního standardu. Policejní teror na Slovensku nebyl nikdy ani zdaleka tak krutý jako v Maďarsku. Okolnost, že maďarské děti mají možnost navštěvovat maďarské školy, a že doma mluví s rodiči maďarsky, má za následek, že si zachovávají svou národnost. I počet Maďarů vykazuje stoupající tendenci. Během r. 1957 přibýlo podle úředních statistik v Československu 6.143 obyvatel maďarské národnosti, což znamená přírůstek asi jeden a půl procenta. Porodnost maďarského obyvatelstva je podle Statistického obzoru č. 5/1955 ze 24. května 1956 podstatně vyšší než u Čechů.

O maďarském nacionalismu svědčí zejména výrok prvního tajemníka ústředního výboru Komunistické strany Slovenska Karola Bacílka na XI. sjezdu této strany, konaném v Bratislavě v květnu 1955. Podle Pravdy z 23. května 1955 konstatoval Bacílek, že buržoasní nacionalismus řadí nejen mezi Slováky, ale také mezi "našimi maďarsky mluvícími občany". Vytkl, že dokonce i maďarští funkcionáři a členo-

vé strany zapomínají, že Československo je jejich vlastí a že Komunistická strana Československa určuje politiku také pro ně.

V době maďarského povstání měl pražský režim pochopitelně velké obavy, jak události v sousední zemi budou působit na maďarskou menšinu. Se zřejmým pocitem ulehčení uvedl Bacílek na zasedání Ústředního výboru Komunistické strany Slovenska, konaném po potlačení maďarského povstání ve dnech 12. a 13. prosince 1956, že v "tomto období se i u obyvatelstva maďarské národnosti projevil cit vlastenectví vůči ČSR jako nikdy před tím" a že "pracující maďarské národnosti v drtivé většině považují naši republiku za svou vlast". Zdá se ovšem podle soukromých zpráv, že režim učinil přece jen určitá bezpečnostní opatření. Větší skupiny Maďarů se objevily v kritických dnech podle těchto zpráv v Moravské Třebové a bylo tvrzeno, že jde o nespolehlivé občany z pohraničí Slovenska. Podobné zprávy docházely také z jiných krajů na Moravě. Byla též hlášena zatčení příslušníků maďarské menšiny v různých městech, zejména v Brně, protože prý udržovali styky s maďarskými "kontrarevolucionáři".

Všeobecně tvrdí tyto zprávy, že maďarské obyvatelstvo na Slovensku sympatisovalo s maďarskými vlastenci, — kdežto pocity slovenských obyvatelů byly smíšené. Na jedné straně přáli vítězství povstalcům nad nenáviděným komunistickým režimem, na druhé straně se alespoň někteří z nich obávali, že by takové vítězství mohlo vést k okupaci Slovenska Maďary a k obnovení maďarské nadvlády.

Před sjezdem KSS

“Odpovědnost za zločiny mají nejen vrahové, ale i ti, kteří byli ideovými původci zvrhlých činů, kteří vrahům vedli ruku, kteří jim nadháněli oběti a dávali dokonce za zběsilé surovosti kněžské rozhřešení . . . Pachatelem odhalených zvěrstev je luďáctví. Jeho kořeny nejsou ještě zcela vytrhány. Současně je však třeba vidět, že většina řadových stoupců luďáckých hnutí i většina řadových příslušníků bývalé Hlinkovy gardy byli lidé svedení nacionalistickou demagogií, že se už odvrátili od luďáctví, rozpoznali jeho tvář, čestně zúčtovali se svou minulostí a začlenili se mezi budovatele . . . Naslouchající drtivým faktům o těchto zločinech, naslouchající cynickým výpovědím již zatčených vrahů a pohlížejíce na otřesné fotografické dokumenty, jsme si uvědomili ještě jedno: U nás vydáváme válečné zločince a hromadné vrahy spravedlnosti k potrestání zatím co na druhé straně se bývalí esesáci, hitlerovští prokurátoři a oficii dostávají postupně znovu do křesel . . .”

Rudé právo 17. března 1958

Co se nesmí

“V poslední době odhalili příslušníci VB . . . skupinu spekulantů v čele s důchodcem P. Bartošem, bývalým

vysokým úředníkem ministerstva financí, která se zabývala výrobou ve velkém a prodejem malovaných šátků, šál a vázanek . . . Celá skupina se bude odpovídat před soudem.”

Mladá fronta 15. března 1958

“Ne. Nemíval to špatné pan Karel Merkvart, kdysi majitel továrničky na rámy . . . Pan továrník neprodával jen rámy, ale i to, co ochraňovaly — pomalované plátno . . . Panu továrníkovi však začlenili v roce 1949 podnik do socialistického sektoru — a pan továrník vzpomínal, ale nevzpomínal dlouho — byl mužem činu. Amatéri malují dosud, nějaká koruna na barvy a plátno jim bude dobrá, kolorovanou habičku si také leckdo koupí. . . Zkrátka — pan Mervart začal znovu . . . A tak senát Dr. K. Baráška poslal čiperného podnikatele pro spekulaci a pro trestný čin zkrácení daně na pětapůl roku za mříže . . .”

Večerní Praha 1. března 1958

“Bývalý továrník Antonín Makal měl do r. 1936 v Kolíně továrnu na cukrovinky . . . Sotva mu dozrál nárok na důchod, vrátila se mu podnikavost. — Pustil se znovu do výroby cukrovinek, ale tentokrát na černo a proto bez náležitého hygienického dohledu . . . Senát . . . poslal pana továrníka na 8 měsíců za mříže. Také druzí viníci, kteří mu umožnili jeho činnost, byli potrestáni . . .”

Praha 6. března 1958

“Lidový soud ve Valašských Kloboukách odsoudil k odnětí svobody na pět let a k propadnutí veškerého majetku Fr. Horáka z Brumova za to, že falšoval železniční jízdenky a neoprávně-

ně vyráběl tlačanky a jiné uzeniny.”

Lidová demokracie 12. března 1958

Poznámka redakce: Je zajímavé, že jde o “důchodce” — což by nasvědčovalo tomu, že starší lidé jsou nuceni si přivydělávat, jelikož režimní “důchod” nestačí k životu. — Kdo u nás na venkově “nevyráběl” tlačanky?

Tříkrát trest smrti

“V průběhu tří denního přelíčení byla jasně prokázána vina všech obžalovaných (v “Kutnohorském” procesu), kteří z nenávisťi k lidově demokratickému zřízení se pokoušeli rozvracet republiku . . . Za účasti pracujících z nejbližšího okolí vynesl předseda krajského soudu v Praze dr. Jiří Huebner rozsudek, jímž byli odsouzeni k trestu smrti: Antonín Landstorf, Josef Kubelka a Josef Pták. K odnětí svobody byli odsouzeni; Anna Kubelková a Josef Koupil na 25 let, Jaroslav Ledašil a Marie Nová na 15 let, Jiří Horných na 11 let, Jindřich Šedivý na 5 let a Miloslav Hojer na 4 leta.”

Mladá fronta 28. března 1958

‘Osobní špionáž’

“U krajského soudu v Praze dnes začalo přelíčení s bývalým technickým úředníkem ministerstva těžkého strojírenství Štěpánem Palounkem. S ním se odpovídají Jiří Keiger a Emilie Krátká . . . ing. Vladimír Hubka, Otto Schiller a Ludmila Ganitová. Obžalovaný Štěpán Palounek spolupracoval při svých služebních cestách do zahraničí s britskou rozvědkou, které dodával osobní špionážní zprávy . . . Š. Palounek se v podstatě ke všem trestným činům doznal.”

Pražský rozhlas 2. dubna 1958

‘Rozkradači’

“V Plzni zasedla dnes ráno na lavici obžalovaných 6 členná skupina rozkradačů . . .” “Potůček je osobou mající záporný poměr k našemu lidově demokratickému zřízení . . . o čemž svědčí i ta skutečnost, že u obviněného Potůčka bylo zajištěno větší množství střeliva . . .”

Pražský rozhlas 31. března 1958

I JE, SOUDRUZI.

“V dnešním Politickém slovníku se vrátíme do minulosti, do předmnichovské republiky a budeme hovořit o věcech, které přesto, že jsou dávno za námi, mají velký význam pro pochopení mnoha současných otázek. Náš pořad bude odpovědět na otázku, zda bylo předmnichovské kapitalistické Československo imperialistickým státem.

Podle běžného, měšťáckého názoru by se věc dala odbýt velmi jednoduše. Jaképak imperialistické Československo? Vždyť to byl malý stát, který neměl ani žádné imperium, ani neprovozoval politiku uchwacování cizích území, ale sám byl nakonec obětí takové politiky. To je vcelku pravda. Ale není to rozhodující.”

Pražský rozhlas, 2. března 1958

CESKOSLOVENSKÝ PŘEHLED (Czechoslovak Review) is published monthly by Free Europe Press, Free Europe Committee, Inc. — Two Park Avenue, New York 16, N. Y. — This publication does not necessarily reflect the official views of the Free Europe Committee, Inc. — Subscription rate: \$3 per year.

UNIVERSUM PRESS CO., 15 VANDEWATER ST., NEW YORK · Tel. WO 2-1138